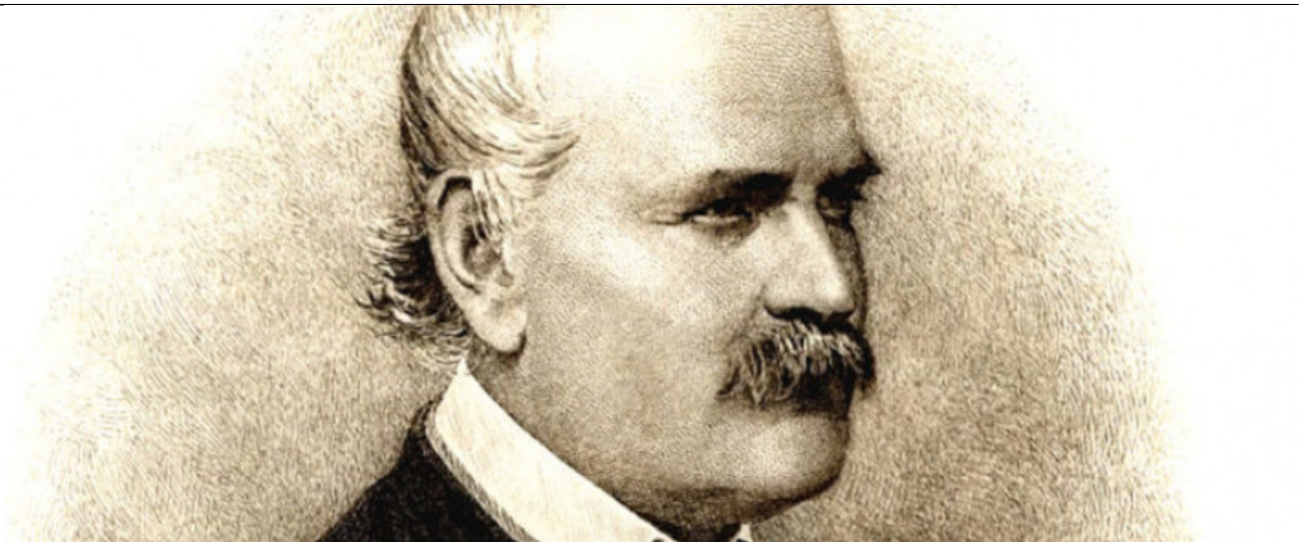


A „bolond Náci” tragédiája

2018 június 20. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

5

Átlag: 5 (1 szavazat)

Mérték

A tragikus és méltatlan végkifejletet követ?en Semmelweis tetemét a bécsi kórbonctani intézetbe szállították.

A hálás utókor úgy emlékezik a kétszáz évvel ezel?tt született Semmelweis Ignácra, mint az anyák megment?jére, ám nemcsak az orvostársadalom nem hitt neki, de még a családja is ?rültnek tartotta. Élete végül valóban elmegyógyintézetben ért véget, és még halálában sem volt nyugodalma, maradványait négyszer exhumálták, mire jelenlegi, végs?nek szánt nyughelyükre kerülhettek.

Több mint százötven év telt el azóta, hogy Semmelweis Ignác rájött: az édesanyák és újszülöttjük életét veszélyeztet? gyermekágyi lázat az orvosok és orvostanhallgatók okozzák azzal, hogy a boncteremb?l sokszor közvetlenül a szül?szobára mennek, ahol anélkül vizsgálják meg a várandós n?ket, hogy el?tte kezet mostak volna.

Semmelweis Ignác felfedezése nem csupán korszakhatárt hozott az orvoslásban, de mondhatni örök érvény? igazságnak is bizonyult, amire a mai napig nem lehet elégszer felhívni a gyógyításban részt vev?k figyelmét. A szakemberek napjainkban is a kézfert?tlenítést tartják a megel?zés els?dleges, bizonyítottan hatásos, egyszer? és költséghatékony módjának. De hogyan is jutott Semmelweis Ignác erre az egészségügyi ellátást máig meghatározó következtetésre? Egyáltalán, ki volt ez a magyar orvos, akinek nevét, Pasteur és Röntgen mellett, világszerte a legnagyobbak között tartják számon, és akinek 2018-ban, születésének kétszázadik évfordulóján egy egész emlékévet szentelünk?

Jó ómennek bizonyult a Semmelweis családban az anyai nagyapa, Müller Fülöp nevére keresztelni a gyerekeket, mert az a három fiú, aki a hat csemeteb?l ezt a nevet is megkapta, igen sikeresnek bizonyult az életben. Károly Fülöp pap lett, Fülöp Alajos helytartótanácsi, illetve a szabadságharc idején minisztériumi tisztvisel? volt, Ignác Fülöp pedig, aki édesapja kívánságára 1837-ben még a bécsi jogi karra iratkozott be, orvosként diplomázott.

A fiatal Semmelweis szülész- és sebészmesteri oklevelet is szerzett, de különösen az anatómia iránt vonzódott: rendszeresen eljárt patológiát hallgatni és boncolni a híres Karl von Rokitansky professzorhoz. Amint azt Rosivall László, a Semmelweis-emlékbizottság elnöke a Semmelweis halálának 150. évfordulójára, 2015-ben megjelent kiadványban felidézi: a cseh származású Rokitansky az id? tájt honosította meg azt az új szemléletet, amely szerint el?ször meg kell találni a páciensnél az anatómiai, morfológiai eltérést, és csak utána érdemes és lehet az oki terápián gondolkodni. Ez azonban nem volt olyan egyszer?, mivel akkoriban még röntgenberendezés sem létezett, így az orvosok úgy próbáltak az él?k javát szolgáló következtetéseket levonni, hogy rendszeresen felboncolták az elhunyt pácienseket.

Semmelweis, aki 1846-ban már tanársegédként dolgozott a bécsi szülészeti klinikán, az Allgemeines Krankenhausban, maga is sokat boncolt, mert tudni szerette volna, miért hal meg sok szül? n? gyermekágyi lázban. A magyar orvos nem hitt azokban a – nem kis részben a súlyos tények el?tt teljesen értetlenül álló orvosok és bábák által is táplált – legendákban, amelyek szerint kivédhetetlen légköri-kozmikus-tellerikus befolyás éri a szül? n?ket, esetleg az asszonyok túlzott félelemérzete okozza a végzetüket, vagy az a riadalom, amelyet az utolsó kenet feladásakor a papok által megrázott csengetty? hangja kelt.

A lányanyák sanyarú sorsát sem találta kell? magyarázatnak a magas halandóságra, ahogyan azt az elképzelést sem, hogy a zsúfoltság miatt egymást fert?zik meg a n?k. Hitt viszont a statisztikákban, ezért folyamatosan elemezte az adatokat, és azok alapján kizárta, hogy az évszakok, a klimatikus viszonyok, a félelem vagy a szegénység okozzák az egészségesen érkez? anyák és újszülöttjük halálát. S?t még a papokat is megkérte, hogy ne csengetty?zzenek. Mint Rosivall professzor írja, Semmelweis 1846 ?szére jutott el odáig, hogy kijelenthesse, a gyermekágyi láz nem epidémia, azaz általános járvány, hanem endémia, vagyis helyi gond.

Az igazi okra egy szomorú esemény vezette rá. 1847 márciusában meghalt kórbonctantanár barátja. Semmelweis átnézte Kolletschka boncolásának jegyz?könyvét, és megdöbbenve látta, ugyanaz a betegség okozta a halálát, mint amelyet gyermekágyi lázként ismertek. „… Kolletschka halálhíre miatti felindultságomban, legy?zhetetlen er?vel tódult tudatomba a felismerés: Kolletschka ugyanabban a betegségben hunyt el, mint a több száz gyermekágyas, akit meghalni láttam. Hiszen a gyermekágyasok is véna-, nyirokedény-, hashártya-, mellhártya-, szívburok-, agykéreggyulladásban haltak meg…” – emlékezett a történtekre maga Semmelweis A gyermekágyi láz kóroktana, fogalma és megel?zése cím?, eredetileg német nyelven megjelent f? m?vében.

Úgy gondolta, hogy „hullarészek” kerültek a sebbe, és a hullaméreggel fert?zött seb okozta barátja halálát. Ezzel pedig világossá válik számára az is, hogy a boncolást is végz? orvosok által kezelt n?k körében ezért volt sokkal magasabb a halandóság, mint azoknál, akik bábáknál, bábanövendékeknél szültek. A Szülészeti Klinikán ezután tette kötelez?vé az egyes betegek vizsgálata közötti klóros kézmosást, és a halálozás drasztikusan csökkent.

Annak ellenére, hogy az adatok magukért beszéltek, kollégái körében Semmelweis Ignác enyhén szólva sem lett népszer?. A kötelez?en elvégzend? kézmosás hatalmas presztízsveszteség volt az orvosok számára, hiszen azzal gyakorlatilag beismerték, hogy addig ?k okozták a szül? n?k halálát. A procedúra ráadásul hosszadalmas és kellemetlen volt, mivel a fert?tlenítést alapos szappanos és körömkefés tisztítást követ?en a vizsgálatok el?tt és után is el kellett végezni, és akkor még messze nem álltak rendelkezésre olyan b?rbarát fert?tlenít?szerek, mint napjainkban.

Nem csoda, hogy miután tanársegédi kinevezése lejárt, Semmelweis csak hónapok múlva kapott magántanári állást, azt is úgy, hogy kizárólag bábon oktathat. Ez azt jelentette volna, hogy a klinikára már nem járhat be, ezért úgy döntött, inkább hazatér Pestre. Itt 1851-t?l 1857 nyaráig tiszteletbeli f?orvosként vezette a Rókus Kórház szülészetét.

1860-ban jelentette meg a már említett f? m?vét, és a gyermekágyi lázzal kapcsolatos felfedezését is csak két évvel korábban, 1858-ban publikálta egy cikksorozatban az Orvosi Hetilapban. Valamiért úgy gondolta, jobb, ha személyesen próbálja meggy?zni orvoskollégáit az igazáról, ezért levelekkel árasztotta el Európa neves szülészeit. Közülük sokan felháborodva utasították vissza a magyar orvos „zaklatását” – amint az a szintén a halálának 150. évfordulója alkalmából, Kapronczay Károly professzor által készített kötetb?l kiderül.

A szülészek többsége leginkább tudomást sem vett Semmelweis felfedezésér?l, ami annyira felháborította ?t, hogy az 1860-as évek elején nyers hangú nyílt leveleket írt kontinens-szerte szinte valamennyi neves professzornak. Sieboldot, a göttingai egyetem szülészeti tanárát például így ostorozta: „Nem az én nézetemen lenni annyit tesz, mint gyilkosnak lenni.”

A würzburgi Scanzoni professzorhoz írt nyílt levelében pedig így fogalmazott: „Az ön tanítása, Tanácsos Úr, hullákon, tudatlanságból legyilkolt gyermekágyasokon épül fel…”

Nemcsak kollégáit, saját magát is vádolta ezekben a levelekben: „Gyilkoltam – jóhiszem?en tettem, de gyilkoltam – meg akartam menteni a gondjaimra bízott szül? n?ket. Azt hittem, minél szorgalmasabban boncolok, annál inkább rájövök a titkos okra, mely megöli ?ket. Ezért boncoltam, s az ujjamon tapadó hullaméreggel öltem meg ?ket.”

A levelek hatására kollégái még inkább szembefordultak vele, és tézisét egy rögeszmés, összeférhetetlen ember hóbortjának tekintették. Ezek a jelz?k nem voltak alaptalanok: akkor már Semmelweis minden gondolata a gyermekágyi láz körül forgott, egyetemi el?adásait, bármi is lett légyen a téma, ide futtatta ki. Angol barátja, Charles Henry Felix Routh így írt róla: „… nem gondolt soha egyéni hiúságára, hanem f?nek-fának beszélte el szinte lelkesült szavakban észlelését, és mindenkit megkért rá, hogy próbálja meg a tisztaság szigorú szabályait érvényesíteni szülészi esetek vizsgálatainál és operatióinál és meg fogják látni, hogy mily rendkívül kedvez? eredménnyel jár az.”

Semmelweis unokaöccse, Müller Kálmán báró is hasonlóan ír nagybátyjáról: „Egyre fokozódó hévvel fejtegette úton-útfélen az ? tanának csalhatatlan helyességét, és aki látta ?t, amint nagy panamakalapját állandóan a kezében tartva az utcán állította meg kartársait, és hangos szóval cáfolta ellenfeleit és bizonyította saját tanának helyességét, annak önkénytelenül is Archimedes jutott eszébe, amint heurékát kiáltva mezítláb futott végig Siracusa utcáin.”
E sorokból is kiviláglik, hogy egy id? után már otthon is furcsán néztek Semmelweisre, és a visszaemlékezések szerint felesége, Weidenhoffer Mária családja – az Ignác becézését használva – gyakran „bolond Nácinak” nevezte a háta mögött.

Élete utolsó éveiben valóban megmutatkoztak nála az elmezavar tünetei. Ezt nagy valószín?séggel a szifilisz okozta, amelynek diagnózisát el?ször Benedek István orvosprofesszor, m?vel?déstörténész állította fel a korabeli dokumentumok alapján, és ezt azóta más kutatók is meger?sítették. Egyre s?r?söd? dühkitörései miatt 1865 nyarán felesége a döblingi elmegyógyintézetbe viszi. Semmelweis úgy tudta, barátját látogatják meg a bécsi klinikán, ám július 31-én – nem tudni, mivel kábították el – már a tébolydában ébredt. Ott azután, amint az egy tavaly ?sszel bemutatott dokumentumfilmb?l kiderül, bántalmazták, több csontja is eltört. Augusztus 13-án bekövetkezett halálát e verések okozta, elfert?z?dött sérülések, végeredményben vérmérgezés okozta.

A tragikus és méltatlan végkifejletet követ?en Semmelweis tetemét a bécsi kórbonctani intézetbe szállították, ahol egykor rajongásig szeretett tanára, Rokitansky professzor irányításával boncolták fel. Az ezt követ? kálváriáját a Múlt-kor cím? történelmi magazin a témában írt cikke idézi fel. Földi maradványait augusztus 16-án a schmelzi

sírkertben helyezték el, ahol azonban csak 26 évig nyugodhatott, miután a bécsi hatóságok 1891-ben elrendelték a köztemet? kiürítését. A kihantolást 1891. április 15-én végezték el, a tetemet ezután Magyarországra szállították, és a Kerepesi úti temet?ben helyezték el korábban meghalt három gyermekének nyughelyén április 17-én.

Maradványait másodszorra három évvel kés?bb, 1894. április 21-én exhumálták, amikor a hatóságok úgy határoztak: önálló díszsírba temetik. Ám még ez sem lehetett a végs? nyughelye, 1929. november 23-án harmadszor is kihantolták, miután lejárt a sír harmincéves bérleti joga, s a neves halottakat a „m?vész-író” parcellába szállították át.

A negyedik és eleddig utolsó exhumálást, amelyre 1963. november 6-án került sor, Lehoczky-Semmelweis Kálmán nyugalmazott szülésztanár kérte a család nevében. Ekkor a fémkoporsót az egyetemi Embertani Intézetbe szállították, ahol Bartucz Lajos, az intézet igazgatója végezte el az antropológiai azonosítást. Semmelweis Ignác csontjait ezt követ?en, halálának századik évfordulóján, 1965-ben helyezték el a tabáni Apród utca 1–3. szám alatt, egykori szül?háza, a róla elnevezett Orvostörténeti Múzeum udvarán.

Halálát követ?en még évtizedekbe telt, amíg felfedezése jelent?ségét végleg elismerték a francia Pasteur és a német Koch bakteriológiai kutatásai nyomán, a gyakorlatban pedig csak az angol Lister antiszeptikus m?tétvezetési gyakorlata során alkalmazták el?ször. Addig m?ködött – és sok más témában ma is m?ködik – az 1990-es évek elején els?ként Robert A. Wilson New York-i újságíró által Semmelweisr?l elnevezett reflex.

Ez arra az ösztönös reakcióra utal, amellyel minden olyan tényt vagy feltételezést elutasítunk, amely nem egyeztethet? össze bevett hiedelmeinkkel vagy paradigmáinkkal.

Rosivall professzor már idézett írásának címe tökéletesen kifejezi Semmelweis tragédiáját: „Aki legy?zte a kórt, de nem gy?zte meg a kort.”

Haiman Éva - www.magyaridok.hu

Tisztelt olvasók!
Legyenek olyan kedvesek és támogassák "lájkukkal" a **Flag Polgári Magazin** Twitter oldalát a következ? címen: https://twitter.com/syracuse73. illetve a Facebook oldalát pedig az alábbi címen: https://www.facebook.com/flagmagazin
- Minden "lájk számít, segíti a magazin m?ködését!

Köszönettel és barátsággal!

www.flagmagazin.hu



Ajánló